

КАМЕНДАНТ ПЕРАПРАВЫ

Юрчанка Ягор Арцёмавіч нарадзіўся ў вёсцы Палыкавічы Магілёўскага раёна ў 1919 годзе. Закончыў чыгуначную школу ў Магілёве, рабфак, а потым ваенна-інжынерную акадэмію.

У гады Вялікай Айчыннай вайны прайшоў праз бітвы пад Масквой, Варонежам. Сталінградам, Курскам, вызваляў Кіеў. Прымаў удзел у разгроме японскай Квантунскай арміі.

Званне Героя Савецкага Саюза капітану Я. А. Юрчанку прысвоена Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 29 кастрычніка 1943 года.

У выхадныя дні ён любіць прыходзіць да Дняпра, нібы да старога баявога таварыша. Гэта як свята. Вецер. нясе над ракой з кіеўскіх паркаў лёгкія гукі музыкі. Плывуць па Дняпры прыгажунь-цеплаходы, снуюць лодкі і катэры. У лазняках нешта ціха шэпчуць, абмываючы бераг, хвалі. Там, у вярхоўях Дняпра, засотні кіламетраў ад Кіева, яго родная вёска Палыкавічы, яго дзяцінства 1 юнацтва. Ці не прывітанне яму прынесла хваля?

Прыходзіць да ракі чалавек як да старога баявога таварыша. Слухае музыку, глядзіць, як бягуць па мосце машыны, і паўстаюць перад яго вачамі іншыя масты і іншыя пераправы.

...У другой палавіне верасня 1943 года 842-гі стралковы полк 240-й стралковай дывізіі выйшаў да левабярэжжа Дняпра. "Перад вамі родны Дняпро, – слухалі салдаты і афіцэры зварот Ваеннага савета Першага Украінскага фронту. – Там, на яго заходнім беразе – старажытны Кіеў, сталіца Украіны. Стогне ў гневе Дняпро, стогне Кіеў... Яны клічуць вас уперад... Да перапраў! Уперад, на ворага! Вон яго з роднай зямлі".

Да перапраў! Гэтай думкай жыў і палкавы інжынер Ягор Арцёмавіч Юрчанка. Ззаду была паўнаводная ў вусці Дзясна, якую нядаўна фарсіравалі воіны. Юрчанка здолеў так арганізаваць пераправу, што на працягу сутак увесь полк быў перакінут на правы бераг ракі.

– Капітан Юрчанка, – пачуў ён загад камандзіра палка. – Вам даручаецца за суткі забяспечыць пераправу палка цераз Дняпро!

Фашысты, умацаваўшыся на высокім правым беразе ракі, трымалі пад прыцэльным агнём яе нізкі левы бераг. І ўсё ж нашы воіны нарыхтавалі матэрыялы, патрэбныя для пераправы.

Але для таго, каб арганізаваць яе, неабходна было захапіць на правым беразе хаця б невялікі плацдарм. Вывучыўшы карту, Юрчанка прапанаваў высадзіць першы дэсант ля сяла Сварожжа, дзе рака робіць круты выгіб.

Першая спроба прарвацца ноччу поспеху не прынесла: вораг адкрыў шквальны агонь.

– Паспрабуем перад світаннем, калі фашысты нас менш за ўсё чакаюць, – вырашыў капітан.

У чатыры гадзіны раніцы 27 верасня шаснаццаць смельчакоў на чале з палкавым інжынерам спусцілі на ваду чатыры рыбацкія лодкі. Стаяла цішыня. Амаль без гуку вёслы ўразаліся ў тугую ваду. На левым беразе, адкуль адплыла група Юрчанкі, замерлі артылерысты і кулямётчыкі, гатовыя ў любую мінуту падтрымаць перапраўляючыхся.

Бясшумна мінавалі сярэдзіну ракі. Але раптам, калі да правага берага заставалася метраў пяцьдзесят, цішыню разарваў артылерыйскі выстрал ворага. Тут жа загаварыла агнём першая лінія яго абароны. Ёй адказала наша артылерыя.

Над галовамі засвісталі кулі. Але байцы ўжо былі ля мэты. Яны скакалі ў ваду і, выбраўшыся на бераг, уступалі ў бой за плацдарм.

Адваяваны першыя метры зямлі. Закапаўшыся ў яе, байцы на чале з капітанам адбілі за дзень восем варожых атак. Калі пачало цямнець, Юрчанка пад агнём праціўніка вярнуўся на левы бераг і на чале ўзвода байцоў зноў фарсіраваў Дняпро. Разам з прыбыўшым падмацаваннем байцы расшырылі пазіцыю на плацдарме, а Юрчанка з лодкамі зноў узяў напрамак да левага берага.

Вось і бераг. У цемені разгледзеў, што сапёры падрыхтавалі ўжо да спуску на ваду паром.

– Капітан Юрчанка! Як камендант пераправы арганізуйце перакідку войск.

А вораг не сунімаўся. Пад яго гарматным і кулямётным агнём ступілі на паром нашы першыя падраздзяленні. Іх прыкрывала замацаваўшаяся на правым беразе рота пад камандаваннем старшага лейтэнэнта Ляшэнкі.

Знемагаючы ад стомлёнасці і, здавалася, нечалавечага напружання сіл. Юрчанка кіраваў пераправай. Вось ужо фарсіравалі па ёй Дняпро не толькі падраздзяленні 842-га стралковага палка, але і іншыя часці, артылерыя, мінамёты.

Развіднела. Толькі суткі прайшлі з таго моманту, як першыя чатыры лодкі на чале з Юрчанкам былі спушчаны на ваду, а на захопленым плацдарме ўжо скапіліся магутныя сілы для нанясення ўдару па ворагу.

– Да сустрэчы на правым беразе, таварыш капітан!..

Юрчанка азірнуўся, каб адказаць байцу, але ў гэтую секунду востры боль у грудзях абпаліў яго. Сабраўшы ўсе сілы, трымаўся камендант да таго часу, пакуль не прыйшла замена.

– Асколкавае раненне ў правае плячо і лёгкае, – канстатавалі ўрачы.

Праз месяц, 28 кастрычніка, са шпіталя Я. А. Юрчанка вярнуўся ў сваю часць, а назаўтра даведаўся, што за фарсіраванне Дняпра яму прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Яшчэ шмат мастоў на ваенных дарогах давялося аднавіць і пабудаваць сапёрам маёра Юрчанкі, фарсіраваць многія водныя перашкоды. А пасля вайны падпалкоўнік Юрчанка атрымаў заданне ачысціць смаленскую зямлю ад варожых мін, авіябомб, снарадаў. І гэту

перашкоду ўзялі сапёры, ачысціўшы тысячы гектараў зямлі, знішчыўшы 65 тысяч мін.

...Прыходзіць да Дняпра ветэран вайны як да старога баявога таварыша. І часцей за іншыя ажывае ў яго памяці далёкая дняпроўская пераправа. Ці не тады ён вырашыў вярнуцца сюды?

Калі праводзілі Ягора Арцёмавіча з арміі, сказаў:

– Паеду ў Кіеў. Буду будаваць масты.

Камендант пераправы // Магілёўская праўда. — 1970. — 27 сакавіка. — С. 4.